

DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD SPORT & MEDIA

Vlaamse overheid

Arenbergstraat 9

1000 BRUSSEL

T 02 553 68 00

www.cjasm.vlaanderen.be

VERSLAG

FOCUSGROEP 2 – BESPREKING AANBEVELING 1: CREËREN VAN BROODNODIGE REFERENTIEKADERS
VOOR HET WAARDEREN VAN ERFGOED

18 september 2015 – 2 gesprekstafels/sessies

moderator: Jurgen Vanhoutte

verslaggever: Brigitte Myle

Gesprekstafel 1: Begrippen verkennen

De deelnemers benadrukten in verband staan van deze termen. Bijvoorbeeld: Start bij betekenis geven, dan komt waarderen en vandaaruit valoriseren.

Valoriseren:

- Je doet er iets mee: vaak gelinkt aan publiek en ontsluiting maar kan ook over onderzoek gaan
- Van actief naar passief
- Positief: het potentieel is groot, ook op digitaal vlak
- Negatief: slechte term

Waarderen:

- Wordt door experts gedaan, op basis van criteria en een (collectief) referentiekader
- Eerder top-down
- Heeft te maken met objectivering
- Positief: /
- Negatief: De monetaire link/bijklank van de term wordt als negatief ervaren. Er wordt opgemerkt dat dit minder het geval is bij onroerend erfgoed.

Betekenis geven:

- Moeilijk begrip, filosofischer
- Er zit een individueel element in, tegelijk merken de deelnemers een verschuiving op naar een collectiever/meer participatief gebeuren, o.a. met de erfgoedgemeenschappen.
- Is in beweging
- Komt van onderuit
- Positief: meer participatief
- Negatief: /

Gesprekstafel 1 – Bespreking aanbeveling 1: Creëren van broodnodige referentiekaders voor het waarden van erfgoed 1

Wat verstaan we hieronder?

Er werd opgemerkt dat de voorgestelde aanpak in de presentaties van T. Luger en V. Bullock in het veld van het onroerend erfgoed gelijkenissen vertoont. Ook binnen dit veld wordt er gebruik gemaakt van registers of inventarissen als basis. Het participatieve aspect is minder aan de orde, het is een werk van experts, eerder top-down.

De deelnemers waren het er mee eens dat referentiecollecties en collectie *'mapping'* bijzonder nuttig kunnen zijn. Expertise (van verschillende experts) en onderzoek is hierbij essentieel. Expertise kan ook uit een participatief traject komen (bv. mensen met een specifieke, lokale deskundigheid). Ze zien veel heil in gecoördineerde (en/of het formaliseren) samenwerkingsverbanden van experts. Deze hebben vanuit de overheid ondersteuning nodig zodat duurzaamheid gegarandeerd kan worden. De overheid heeft een regisseursrol.

Eén van de deelnemers merkte op dat binnen de hedendaagse kunst een steeds breder referentie kader gebruikt wordt waarbij er afgestapt wordt van de uniciteit van het object. Meerdere deelnemers waren van mening dat er een wildgroei is aan databanken die niet met elkaar communiceren. Eén van de deelnemers verwees in dit verband naar de ervaring van het M KHA met de ensemble databank.

De deelnemers zien ook een rol voor de overheid bij het uitbouwen van een referentiecollectie. Een dergelijke referentiecollectie zien ze ook breder dan enkel de topstukken. Als voorbeeld werd ook verwezen naar de archeologische referentiecollecties bij Onroerend Erfgoed.

Tot slot ontstond er een discussie over de rol van het digitaliseren (bv. wordt het originele bewaard). De deelnemers waren het wel eens dat het digitale een rol heeft bij het uitbouwen van referentiecollecties.

Wat impliceert dit voor:

De verschillende erfgoedorganisaties

- Registratieachterstand op collectieniveau wegwerken
- Kennisdeling en expertise uitbouw

De verschillende erfgoedgemeenschappen

- Passie, emotie, draagvlak
- Kunnen ook expert zijn (één van de experts)

De verschillende overheden: vooral toegespitst op rol van de Vlaamse overheid

- Samenwerking/netwerking ondersteunen en formaliseren
- Topstukkendecreet verder uitbouwen en beleid hierrond uitbouwen (met een brede definitie van topstuk)
- Regisseursrol, duurzaamheid van oplossingen garanderen
- Burger stimuleren om deel te nemen aan de erfgoedgemeenschappen (zie: 'National Trust' in UK)

ICE

- Nog veel werk bij het sensibiliseren, het in kaart brengen en in categorieën onder brengen (maar opgelet: gevaar voor *'musealiseren'*, nood aan een andere aanpak?)

Digitaal

- Moet duurzaam gebeuren
- 2 sporen-beleid: voor het 'origineel' en de 'digitale kopie'
- Wordt beschouwd als een kans voor het opbouwen van een referentiecollectie
- Nood aan afstemming

Kunst:

- Uitdaging is dat alle registratiesystemen gebaseerd zijn op het object maar niet op het breder kader terwijl er een tendens is om ontwikkelingen in de kunsten net te koppelen met andere gebieden/systemen/kaders.

Wat moet er veranderen?

Op korte termijn:

- Inzetten op basisinventarisatie (op niveau van deelcollecties)
- Databanken en digitalisering
- Meer inzetten op onderzoek

Op langere termijn: selecteren, waarderen en valoriseren

Gesprekstafel 2– Bespreking aanbeveling 1: Creëren van broodnodige referentiekaders voor het waarderen van erfgoed

Wat verstaan de hieronder?

- Referentiekaders verwijst naar methodieken, een totaliteit aan aanbevelingen
- Referentiekaders in meervoud met algemene en specifieke criteria (bv. voor religieus, agrarisch, ... erfgoed)
- Referentiekaders worden bepaald door de plaats in het landschap
- Veronderstelt de uitbouw van expertise; zowel in expertisecentra, buiten de sector als in de instellingen; deze expertise is essentieel bij bv. *'collection mapping'*. Deze expertise is zowel inhoudelijk als technisch.
- Eerste stap is het in de praktijk brengen van CEMETA en het ruimer inzetten van COMETA. De overheid zou op dit vlak meer sturend kunnen optreden.

Wat impliceert dit voor:

De verschillende erfgoedorganisaties:

- Op een bepaald domein samen een referentie collectie samen stellen: dit veronderstelt een netwerkmodel en collectieve afspraken.

De verschillende erfgoedgemeenschappen:

- Urgentie is nodig.
- Collectie hedendaagse kunst bij privé verzamelingen: gaan vaak over in stichtingen. Kan hier geen duurzame oplossing voor komen? Wat is de rol van de overheid hierin?

De verschillende overheden

- Meer sturend optreden, maar dit optreden moet goed doordacht gebeuren.
- Kijk buiten Vlaanderen en geef deze kennis door/vertaal deze kennis.
- Geef het "mandaat" aan de verschillende organisaties om een referentiecollectie uit te bouwen, dit mandaat moet geëxpliciteerd worden en de mogelijkheden om dit te realiseren moeten voorzien worden.

- Meer afspraken tussen de verschillende bestuursniveaus (wie neemt de zorg op zich, wie betaalt, ...). Het federale niveau mag niet vergeten worden.
- Er is een kader nodig dat private en publieke ondernemerschap in deze sector stimuleert (zie bv. de collecties in private handen).

ICE: /

Digitaal:

- Geen inhoudelijke connotatie.
- Wordt beschouwd als een uitdaging:
 - enorme massa, bijkomend onderzoek/raamwerk is nodig.
 - Is selectie a priori een oplossing? Is er geen andere aanpak nodig?
- Kan helpen bij bepaalde referentiecollecties/kan ondersteuning bieden (bv. op vlak van zichtbaarheid).

Kunst:

- Nood aan een band met de cultureel-erfgoedsector
- Samenwerking met KIK / banden aanhalen
- Samenwerking met federaal instellingen (bv. opzetten van een netwerk van alle Schone Kunstmusea incl. de federale).